

kirjain kustantaminen, johonka yksityiset kustantajat eivät voi ryhtyä, olkoonpa sentähden, että tähän kysytään etevempää tietoa ja neroa, taikkapa suurempia varoja, siitä syystä varsinkin, että näitä kirjoja saadan hitaasti myydyksi, ja sillä aikaa juoksevat korkorahat tekevät kustannuksen kahta suuremmaksi.

2:o Jos S. K. Seura, niinkuin Kansanvalistusseurakin tekee, rupeaa kilpailemaan yksityisten kustantajain kansa, niin näiden jo hyvinkin uuttera toimi tukahutetaan, Suomalaisen kirjallisuuden isoksi vahingoksi. Sillä yksityisten oma etu tekee heitä tässä asiassa paremmiksi kirjallisuuden välittäjiksi, kuin minkään Seuran hyvät tarkoitukset; ja heidän toimensa onkin paljon kestävämpi.

3:o Eikö se siis olisi sopivin, jos Seura katsoo jonkun helposti myydyin kirjan ulosantamisen tarpeelliseksi, että Seura tähän kehottaisi yksityisiä kustantajia? – ja, jos niin tarpeelliseksi katsotaan, vielä sopisi kustantajan kansa sopia kirjantekijän taikka kääntäjän palkinnosta? Luulisin, että kustantaja mielellään maksaisi isomman palkinnon, jos saapi kirjaan panna, että työ on S. K. Seuralta hyväksytty. Sillä keinoin Seura saisi valita tekijän ja kenties vielä tarkastelijanki vaivat korvatuksi.

4:o Ei myös ole vähäinen asia, että Seuran väheneviä varoja säästeetään suuriarvoisiin toimihin, jotka ilman Seuran ponnistuksitta jäisivät tekemättä. Hyödyllistä löytyy paljon, mutta ei se kaikki ole välttämätöntä.

Välttämätön Suomalaiselle kirjallisuudelle on esm. alkuperäinen kaunokirjallisuus. Tätä ovat muissakin kansoissa palkinnot edesauttaaneet.

2 000 markkaa kotimaallisen historiallisen näytelmän palkinnoksi, paremmin vielä 3 000 à 4 000 – mutta *ei* »Uppfinningarnes bok»!

30

J. V. S.

77 MED AFSEENDE DERPÅ, ATT »KIRJALLINEN KUUKAUSLEHTI» ...

Morgonbladet n:o 105, 8. V 1876

Med afseende derpå, att »Kirjallinen Kuukauslehti», i hvilken tidskrift hr Y. K. meddelat sina tidigare artiklar i myntfrågan, utkommer blott en gång i månaden, har författaren insändt till tidningen »Uusi Suometar» ett ytterligare andragande i ämnet, – som i sanning är af den beskaffenhet, att dess afhandlande icke egnar sig för en i månadtal afbruten skriftvexling.

Andragandet sluter sig till den mellan hr Y. K. och detta blad förda diskussionen. Dess förra del, i Uusi Suometar n:o 46, har till rubrik: »Hvad kan göras i afseende å myntvärdet?» Anförandets senare del (U. S. n:o 47) hafva vi trott oss böra i dess helhet här nedan införa, emedan, såsom läsaren finner, både dess närmare föremål och deri yttrade åsigtter äro i hög grad förtjenta af uppmärksamhet. Och då vi icke kunna godkänna den ärade författarens framställda yrkanden, hafva vi ansett för rätt, att lemna äfven detta blads läsare fullständig kännedom af hans för desamma anförda skäl.

Hvad deremot angår andragandets förra del, innehåller denna icke något för frågan väsentligt. I densamma meddelar författaren nemligen endast några ytterligare förklaringar rörande de punkter af frågan, i

hvilka vi väsentligen äro med författaren ense. Vi medgifva gerna, att det må »låta bättre»: att Finlands bank är pliktig invexla sina sedlar mot guldstänger, än är berättigad invexla dem med guldmynt; samt att all utmyntning af silfver inställes, än endast dylik myntning för enskild räkning. Äfven förslaget, att silfverrubeln skulle gälla enligt dess silfvervärde, »låter» väl, om för guldmyntfot silfvermarkens supponerade värde år 1865, d. v. s. proportionen emellan guld och silfver = 15 1/2 : 1, lägges till grund. Vi få endast anmärka, att när vi i vårt förslag till interimistisk åtgärd antagit, att rättigheten för enskilde att låta mynta silfver skulle upphöra, vi förutsatt deras rättighet att låta mynta guld.

10

Ännu bedja vi få göra en rättelse till vår senaste artikel i ämnet i detta blad. Vi yttrade: »Då rättighet för enskilda att låta mynta guld, såsom vi hafva föreslagit, vid författarens (Y. K:s) förslag icke kan ifrågakomma, så är häraf en naturlig konsekvens, att silfvermarkstyckena skola inlösas i likhet med bankens sedlar.» Hr Y. K. yrkade väl på silfvermarkens inlösande, men det var å vår sida ett förbiseende att förklara detta för en »konsekvens» af hans system. Så länge silfvermarken mottages i liqid till nominella värdet i Finlands bank och i kronans uppbörd, bibehåller den samma värde äfven i den allmänna rörelsen, och detta värde förblir detsamma, som banksedlarnas, äfven då dessa inlösas mot guld, – i stänger eller mynt, saksamma. Silfvermarkens inlösande är därför icke en konsekvens, hvarken af hr Y. K:s eller af vårt förslag i öfrigt. Anförda rättelse har sin tillämpning i en punkt af hr Y. K:s artikel i Uusi Suometar, senare delen, hvilken vi här i öfversättning meddela, förbehållande oss att i nästa nummer få återkomma till frågan:

20

Bör Marken lemnas i sitt sjunkna värde eller derifrån höjas:

Jag anhåller att såsom inledning få aftrycka några yttranden i februari-numret af Kirjallinen Kuukauslehti:

30

»Tvenne sätt att tillvägagå kunna i detta afseende komma i fråga, och af dessa bör naturligtvis det väljas, som verkar minst störande. För korthetens skull vilja vi benämna dem: metoderna från 1776 och 1865. Om den förra iakttages, så borde marken lemnas i det sjunkna värde, hvori densamma genom silfrets fallande råkat, och guldmarkstycken, t. ex. 10 och 25 markstycken, slås endast till det värde, 10 och 25 mark i silfver representera vid tiden för reformens genomförande. Enligt den senare metoden åter borde marken höjas till det värde, den ursprungligen innehåft, och således guldmarken göras lika med guldfranken. Dessa särskilda reform-metoder hafva en olika inverkan på mångahanda egendomsförhållanden. Nedsättes markens värde, skulle följden blifva, att den enas fordringar, den andras skulder äfven i samma mon skulle minskas. Om marken höjes till sitt ursprungliga värde, komma alla i silfver ingångna förbindelser att betalas med guld till det värde silfret innehade förrän dess försämring vidtog. Utskylder och löner följa naturligtvis samma regel som skulderna och saken berör sålunda nästan alla samhällliga förhållanden.»

40

Hvilkendera förslaget, jag å min sida ansåg fördelaktigare, uttalade jag i följande ord:

»Det torde knappt behöfva sägas, hvilken af dessa metoder i närvarande fall är lämpligare. Då 1776 års reform verkställdes enligt den grund, att 18 daler i svenska riksbankens sedlar inlöstes med 1 riksdaler silfver, ehuru ursprungligen 9 daler varit = 1 riksdaler silfver, var orsaken härtill den, att redan för ett par tiotal år sedan sedlarna nedgått till hälften af sitt nominella värde, och största delen af dessa

50

sedlar äfven utgifvits till denna låga kurs. Sedlarnes höjande till dalerns fordna värde hade varit en direkt skänk åt några enskilde och en direkt förlust för banken. År 1865 åter hade vår marksedels låga kurs varat endast ett och ett halft år; det var en tillfällig och kort störing, som afhjelpes allenast dermed, att vår bank åter begynte inlösa sina sedlar med silfver, såsom dess skyldighet alltid varit. I närvarande fall har denna silfrets depreciation i förhållande till guldet endast en kort tid verkat, och minsta rubbning torde derföre uppstå, om guldmarken i värde göres lika med markens ursprungliga värde. Förfarandet är i samma mon lättare och lämpligare, ju snarare reformen sättes i verkställighet, ty naturligtvis lida de penningrelationer, hvilka ingår under mellantiden då markens värde är lågt, någon störing derigenom, att markens värde höjes; om derför denna mellantid är långvarig, blir störingen desto betydligare. Önskvärdt vore derföre, att reformen, som måste göras, göres med möjligaste första.»

Morgonbladet är deremot af den åsigten, att marken bör lemnas i det värde, hvartill densamma förnärvarande sjunkit. Om vi, för vinnande af klarhet, kalla markens och penni-styckets ursprungliga värde till *franc* och *centime*, så är min tanke, att guldmarken bör göras = 1 franc eller 100 centimes. Mbl. åter anser bäst att i anseende till skrot och korn låta guldmarken motsvara silfvermarkens närvarande, fallna metallvärde = 89 centimes. Jag omfattar således 1865 års metod, Mbl. metoden från 1776. Låtom oss se till, hvilkendera mindre störande ingriper i egendomsförhållanden.

På förhand vill jag erinra om, att nationalförmögenheten i sin helhet genom silfrets fallande ej i annat afseende lidit någon minskning, än hvad penningeförrådet i vårt land beträffar. Silfvermetallen i Finlands banks hvalf, omkring 12 1/2 miljoner mark, har förlorat 11 % af sitt värde; det är en sak, som ej kan hjälpas. Likaså ha de 5 miljoner myntade markstycken, som i rörelsen förekomma, undergått en värdeförminskning af 11 %, och denna stannar dem till förlust, i hvilkas ego dessa silfverstycken befinna sig, i händelse ej nationalbanken finner lämpligt åtaga sig förlusten. Slutligen ha alla i landet befintliga silfversaker förlorat 11 % af sitt förra metallvärde. Svårt är att sluta till mängden af förekommande silfvergeråd; men antagligen uppgår landets lidna förlust till 2 à 3 1/2 miljoner mark (eller franc), och denna kan ej mer någonslags myntförändring afhjelpa. Deremot stå skulder och fordringar i mark i ett så ömsesidigt jemnhets-förhållande, att, från nationalförmögenhetens synpunkt betraktadt, plus och minus jemnt uttaga hvarandra. Om mark-namnet erhåller ett minskadt värde, så förlorar borgenären jemnt så mycket gäldenären vinner; om markvärdet stiger, blir tvertom borgenären den vinnande, gäldenären den förlorande. Öfriga kapitaler i vårt land hafva icke till sitt värde förändrats genom dessa nu ifrågavarande förhållanden, och komma ej heller att undergå någon förändring, om marken göres hurudan som helst. Jordegendomarne, sädesförråden, boskapen, fabriken och byggnaderna m. m. bero icke i anseende till sitt värde af silfvermetallens pris, ej heller af det värde, marknamnet betecknar. Om t. ex. marknamnet faller i värde från 100 till 89 centimes, så stiger priset på en jordegendom, hvars värde i penningar förut utgjorde 10 000 mark, till 11 200 mark. Men dessa 11 200 mark beteckna ej då något större värde än 10 000 mark förut. På samma sätt förhåller sig med alla öfrige varor, förutom silfvermetallen. Jag behöfver ej påminna om, att dessa kapitaler, som icke något lidit af silfverprisets fallande, och på hvilka icke någon penningereform kan inverka, utgöra tiotals miljarder. Den

skada, som skett, är således ej af särdeles betydande art i förhållande till hela nationalförmögenheten.

Men ehuru markvärdets fallande sålunda ej mycket inverkat på nationalförmögenheten i allmänhet, och den skada, som i detta afseende skett, ej mer genom någotslags höjande af marknamnet står att afhjelpas, är likväl sakförhållandet ett annat, om man anser relationerna man och man emellan. Silfvermarkstycken i cirkulation finnas endast litet öfver 5 millioner; men i mark ingångna skuldförbindelser och fordringar i vårt land uppgå visst till en hundra gånger större summa. På dessa sistnämnda har markens värdefall inverkat derhän, att 11 % af kapitalet öfvergått från borgenärens ego gäldenärer till vinst. Man anser billigt, att saken lemnas åt sitt öde, och att detta öfverflyttande af egendom för laga bekräftelse genom den nya myntfoten; jag å min sida anser för rätt, att egendomen bringas att återgå till den rätte egaren. 10

Ty ehuru skulderna gå såsom förbindelser i mark, hafva de på långt när alla ej ens gjorts i silfvermarkstycken. Den, som för ett par år tillbaka sålt en landegendom och dervid erhållit en skuldförbindelse lydande på 10 000 mark, råkar någotsånär oförskyldt i förlust genom silfvermetallens försämring; han har visserligen att få 10 000 mark, men värdet af denna summa är nu endast 8 900 franc, och den försålda lägenhetens värde har nu utan egarens förtjenst stigit till 11 200 mark (10 000 franc). Samtliga allmänna kassor hafva förlorat 11 % på alla de kapitaler, som ej varit placerade i på utländskt mynt lydande obligationer. Ännu mörkare gestaltar sig förhållandet med de inrättningar, hvilka i utländskt mynt upptagit lån och i mark utgifvit samma penningar. Så t. ex. upplånade Hypoteksföreningen i början af år 1865 från utlandet 3 miljoner thaler hvilka densamma årligen amorterar i odepiceradt tyskt mynt; men egna årsintrader mottager den i finska mark, hvilka i värde fallit. Föreningens förlust i denna affär torde årligen göra minst 60 000 mark. 20

Och denna sålunda i afseende å fordringarna inträffade kapitalförlust är ej en rubbning, som sedan långt tillbaka, småningom under tidernas lopp uppstått och hvilken skulle kunnat omärkbart tillkomma; den är nära nog en olycka från gårdagen. Ännu för ett år sedan var finska bankens medelkurs (mellan vaxel- och diskontkursen) t. ex. på Hamburg endast 124, således ej anmärkningsvärdt mer än den gamla pari-kursen. Om hösten 1874 hade den varit blott 122:70. Först förlidna höst började en lifligare kursstegring och detta år har den fortskridit med rapid fart. Orsak härtill var visserligen, att Finlands bank länge försökte »styra kursen», hvarifrån man afstod vid förlidna årets slut. Men följden häraf är, att silfvervärdets fallande endast några månader inverkat på våra penningeförhållanden, och denna inverkan är så ny, att varupriserna knappt ännu allmännare i följd af densamma undergått någon märkbar förändring. 30

Få fastigheter torde ännu försålt till högre pris af orsak, att marken blifvit billigare; få exportörer torde för varorna erlagt högre pris än förut. Redan fruktan derför, att marken kanske af en eller annan orsak snart kunde stiga, hindrar ännu för någon tid framåt exportvarornas och fastigheternas fördyrande. 40

Då så är förhållandet, vill Mbl. likväl, att den alldeles nyss i värde sjunkna marken skall för alltid bibehållas i sitt närvarande deprecierade tillstånd. Jag förstår ej annat, än att derigenom störningen i egendomsförhållandena, hvilken tillsvidare mera är en hotelse än ett faktum, göres stadigvarande, den ledsamme gästen, som knappt sluppit 50

in genom dörren, skulle med all hedersbetygelse ledsagas till bordsändan. Enligt min tanke borde han hufvudstupa köras på dörren. Detta från rättvisans och billighetens ståndpunkt.

Äfven från den praktiska utförbarhetens ståndpunkt betraktadt, synes mig Mbl:s förslag ej alldeles omsorgsfullt uttänkt. Silfvermarken är för närvarande = 89 centimer och till detta värde vill Mbl. bestämma guldmarken. Men mycket möjligt är, att ännu silfrets värde åter i någon mon stiger, visserligen ej till sitt förra, men t. ex. så, att silfvermarken skulle vara – 95 centime. Om derunder guldmarken såsom landets hufvudmynt skulle motsvara 89 centimes, hade blott genom en förordning alla fordringar i mark beröfvats 6 % mer, än hvad från dessa fordringar eljes hade afgått. Guldmyntfoten skulle hafva åstadkommit större förlust, än silfrets fallande i sig sjelft.

Ännu en sak. Mbl. vill hafva guldmarken = 89 centimes, men anser likväl möjligt att använda de nuvarande silfvermarkorna såsom skiljemynt. Men om det, såsom jag nyss anmärkte, inträffar, att silfvermarken stiger exempelvis till 95 centimes, hvad följer då? Skiljemyntet, som hade högre värde än hufmyntet, skulle till sista marken strömma ur landet. Den enda omständighet, att Mbl., likasom också jag, föreslår silfvermarkstyckena till skiljemynt, omintetgör redan Mbl:s andra förslag att slå guldmyntstyckena till det värde, silfvermarken enligt nuvarande börspris innehar. Eller innehar jag väl i detta afseende orätt fattat Mbl:s tanke?

Enligt mitt förslag vore ej nödigt att interimistiskt begränsa mängden af silfvermarkstycken i rörelsen. Då Finlands bank ställer sin kurs enligt guldmyntsfot, behöfver man ej frukta att silfver uttages till större mått än för närvarande. Hvarföre kan man således ej låta påbudet, att banken inlöser sina sedlar äfven med silfver, kvarstå i gällande kraft? I en interimistisk förordning bör ej onödigt stadgande förekomma. Derföre är min tanke den, att man ej bör något tala om silfvermarkens förändrande till skiljemynt, utan låta 4:de paragrafen verka hvad den med nödvändighet verkar.

Mbl. anser möjligt, att ständerna vid det slutliga afgörandet skulle gifva ett annat värde åt guldmarken, än hvad genom den interimistiska förordningen redan är en fastställd sak och i den nådiga propositionen skulle föreslås.

Men är det väl troligt, att ständerna skulle vilja för nöjes skull åstadkomma en sådan oreda? Jag finner detta till och med otänkbart. Ehuru markens korntal bör lemnas till städernas afgörande, så måste saken redan på förhand vara färdigberedd; ty eljes gifves tillfälle till allehanda affärsspekulationer, banken till förfång. En sådan sak är lika svår att förelägga representationen till diskussion, som frågorna om krig eller om fred.

Hvad Finlands bank enligt mitt förslag förlorar är ungefär 10 % af de utelöpande mark- och tvåmarkstyckenas värde, d. å. ungefär 550 000 mark. Banken skulle nemligen i afseende å dessa påtaga sig de enskildes förlust. Men då största delen markstycken äfven framdeles skulle såsom skiljemynt stanna i rörelsen, blefve bankens förlust knapt känbar. Finlands Banks årliga vinst gör ett par miljoner, så att densamma i min tanke äfven något förmår uppoffra för landet, om behovet det kräfver. Men glädjande vore utan tvifvel, om Mbl. uppfinner ett sätt, hvarigenom detta kan undvikas.